

259

Porządek służby dla KOŚCIELNYCH

w austriackiej części dyecezyi wrocławskiej.

Nie mały honor dostaje się temu w udziale, który przy kościele parafialnym przeznaczony został na kościelnego. Przyjmuje bowiem służbę świętą, do której w najstarszych chrześcijańskich czasach przypuszczano tylko mających tak zwane niższe święcenia, a obecnie tylko tacy mężowie do niej mogą być wybrani, którzy wierni są wierze katolickiej i swemu Kościołowi, stan duchowny poważają, pocziwe życie prowadzą, w nabożeństwie pilnie udział biorą i mają zmysł do porządku i czystości w domu Bożym.

Względem tego urzędu obowiązują następujące postanowienia:

§. 1.

Ustanowienie kościelnego jakoteż usunięcie ze służby, jeżeli takowe musi nastąpić, jest wyłącznie rzeczą miejscowego duszpasterza; z ubiegających się wybiera najzdatniejszego i najgodniejszego. Takiego wprowadza według niniejszej instrukcyi, z której jeden egzemplarz ma mu być wręczony, do nowego urzędu i poucza go o obowiązkach kościelnego.

§. 2.

Każdy kościelny ma przy objęciu swego urzędu przed proboszczem i dwoma świadkami złożyć katolickie wyznanie wiary i po objaśnieniu mu postanowień niniejszej instrukcyi złożyć przysięgę, że sumiennie będzie wykonywał obowiązki swego urzędu.

Formuła przysięgi brzmi:

„Ja N. N. przysięgam na Boga Wszechmocnego i wszystko wiedzącego, że będąc ustanowiony za kościelnego przy tutejszym katolickim kościele, wszystkie obowiązki, jakie mój urząd na mnie nakłada, chcę według najlepszej mojej wiedzy i sumienia dokładnie spełniać. Tak niech mi Bóg dopomoże i jego święta ewangelia. Amen.“

Od proboszcza otrzyma spis wszystkich przedmiotów, powierzonych jego pieczy, który ma być przez niego podpisany, gdy się przekona o jego dokładności. Bez wiedzy proboszcza nie wolno mu z tych przedmiotów niczego wypożyczyć, sprzedać lub z użycia wyłączyć.

§. 3.

Kościelny zobowiązany jest do posłuszeństwa względem proboszcza jako swego bezpośredniego przełożonego w wszystkich sprawach odnoszących się do kościelnej służby. Wszystkie mu udzielone upomnienia i skarcenia ma przyjąć ochotnie i bez sprzeciwiania się. Upór i częste ciężkie zaniedbywanie obowiązków może być przyczyną usunięcia od służby kościelnej

Wszystkim księżom ma zawsze okazywać w słowach i obejściu się należną im cześć; względem parafian ma być każdego czasu grzeczny, uprzejmy i usłużny; w sprawach służbowych ma zachować milczenie.

§. 4.

W kościele ma kościelny każdego czasu, mianowicie zaś, gdy obsługuje kapłana przy duchownych funkcjach, zachować godną postawę z największym szacunkiem, dlatego ma najstaranniej unikać głośnego mówienia, śmiechu lub okazywania niezadowolenia, słowem każdego zakłócania spokojności i wszelkiego zaniepokojenia. Ile razy mija ołtarz wielki, powinien pamiętać o Przenajświętszym Sakramencie i zawsze głęboko ukłekać. Gdy zmuszony jest wstępować na ołtarz, powinien zachować się z największą ostrożnością i w taki sposób, aby nie zbrudzić lub, co gorsza, kamienia święconego w pośrodku ołtarza nie uszkodzić lub znieważyć.

§. 5.

Już nie tylko dla własnej a wielkiej duchowej korzyści, ale także dla dawania dobrego przykładu, kościelny powinien być obecnym przy każdej Mszy św., jak również uważnie i z pełnym szacunkiem przysłuchiwać się kazaniom i podczas służby Bożej z zakrystyi się nie wydalać.

Ministrantów ma dozorować, przestrzegać i starać się o to, aby ci tak w kościele, jak w zakrystyi zachowywali się przyzwoicie i przy wchodzeniu lub wychodzeniu nie czynili hałasu, aby modlitwy wykonywali i od czasu do czasu aby ich ćwiczył w Ministranturze, jak również aby o nieobyczajności i krnąbrności ich duchownemu donosił.

§. 6.

Obowiązkiem kościelnego jest chodzić do plebanii po klucze od kościoła lub zakrystyi, otwierać je lub zamykać; przytem zaś powinien za każdym razem przejrzeć tak kościół jak zakrystę oraz wszelkie inne pomieszczenia, aby zapobiedz zakradnięciu się złodziei. Bez zezwolenia proboszcza nie może nikomu kluczyków powierzyć nawet na chwilę.

§. 7.

Jeżeli kościelny jest także dzwonnikiem, ma się starać o to, aby dzwonił na nabożeństwo tak w dni powszednie, jak w niedzielne i uroczyste święta w oznaczonej godzinie, aby codzienne ranne, południowe i wieczorne dzwonienia na „Anioł pański“ regularnie wykonywano, aby dzwonił przy pogrzebach oraz innych okolicznościach według postanowienia proboszcza i zgodnie z miejscowymi zwyczajami, a zawsze z uwagą na całość dzwonów. Baczyć on ma jak najczęściej, czy przy którym dzwonie nie opuściło się serce, czy jaka śruba się nie odkręciła, i w ogóle czy jaka szkoda nie zaszła, o której dla dokonania naprawy zaraz proboszczowi zameldować powinien. Jeśli do dzwonienia niezbędni

są pomocnicy, to brać należy tylko takich, którzy z tej czynności w sposób właściwy wywiązać się potrafią; dzieciom, bez specjalnego dozoru, dzwonić nigdy pozwolić nie śmie. Wchodzenia na wieżę ani dzieciom, ani innym niepowołanym osobom zezwalać nie ma prawa. Sygnały na wypadek pożaru winien dawać według zwyczaju miejscowego. Jeśli w chwili, gdy powinien dzwonić na „Anioł pański“, burza się właśnie w tem miejscu sroży, może ze względów ostrożności dzwonienia zaniechać.

§ 8.

Przed rozpoczęciem się nabożeństwa lub innych czynności kościelnych kościelny ma potrzebne paramenta i księgi porozkładać, wino mszalne z plebanii przynieść, sam naczynia winem i wodą napełnić, i w razie, jeśli w nich jest pył lub muchy, dobrze je oczyścić; świece poobjasniać, ołtarz odsłonić, jak również odprawiającemu nabożeństwo kapłanowi pomocnym być przy obleczeniu szat św. i co będzie jeszcze potrzeba przygotować.

Także zważać powinien, aby wieczne światło przed głównym ołtarzem nigdy nie zagasło. Dlatego powinien rano, a gdy potrzeba, to i wieczorem świeżego oleju dolewać, knot odnawiać, jak również co tydzień lampę czyścić i świeżą wodą szklanę napełniać.

§ 9.

Przy udzielaniu Świętych Sakramentów, przy kościelnych poświęceniach i błogosławieństwach, przy zaopatrywaniach chorych, przy ceremoniach pogrzebowych i t. d. powinien okazywać należytą pomoc kapłanowi z pokorą i szacunkiem.

§. 10.

Po skończonem nabożeństwie kościelny powinien użyte paramenta kościelne, alby, mszały i inne przedmioty w przeznaczonem na to miejscu troskliwie zachować, a jeżeli zachodzi potrzeba, także zamknąć; puryfikatory i ręczniki porozwieszać i użyte koneweczki mszalne tak poustawiać, aby jedne i drugie wyschły; pozostałe reszty świec pobierać i schować. Strojenie ołtarzy i chowanie ozdób nie powinno się odbywać przed lub po nabożeństwie, zwłaszcza w taki sposób lub w tym czasie, aby to mogło przeszkadzać w modłach obecnym w kościele wiernym.

§. 11.

Kościelny musi w zakrystyi dbać o porządek, czystość i spokój. Wszystkie przedmioty powinny mieć właściwe sobie miejsca, aby je można było zaraz znaleźć w razie potrzeby; zwłaszcza rekwizyty potrzebne do chrztu lub zaopatrywania chorych (jakoto bursa, latarnia, klucze od chrzcielnicy lub od szafy z olejami św.) muszą być trzymane w ściśle oznaczonem miejscu.

Jeśli wino do Mszy Św. nie bywa każdego dnia z plebanii przynoszone, lecz jest przechowywane w zakrystyi, ma być takowe, jako też hostye, które według przepisów kościelnych od przygotowania aż do użycia nie śmieją być starsze nad miesiąc, trzymane w stosownych i schludnych naczyniach pod zamknięciem.

Naczynie do mycia rąk kapłana musi zawsze być zaopatrzone w czystą wodę i znajdować się przy niem czysty ręcznik. Koneweczki mszalne wraz z talerzami powinny zawsze być czyste, mają być jak najczęściej czyszczone, jak również świeczniki na ołtarzach, żywandole, lampy wiszące, lustry, kadzielnice i naczynia z wodą święconą.

Chrzcielnica musi być przed każdym Chrztem oczyszczona i wymyta, znajdująca się w niej jeszcze woda wylana do Sacrarium.

§. 12.

Kościelny nie śmie dotykać gołemi rękami poświęconych naczyń, jak Kielicha, Pateny, Cyboryum, Monstrancyi, niemniej użytych już przy ofierze Mszy Św. korporalów i puryfikatoryów, lecz w razie, gdy się musi tych przedmiotów dotknąć, uczynić to powinien za pomocą białej i czystej serwety.

Tabernakulum, w którym przechowywany jest Przenajświętszy Sakrament, nie może on ani otwierać, ani zamykać, należy to bowiem wyłącznie do kapłana, jak również kładzenie Hostyj na Patenę do Mszy Św. Klucz od Tabernakulum musi dobrze i bezpiecznie być zamykany lub u samego proboszcza być przechowany.

§. 13.

Kościelny ma obowiązek troskliwie baczyć na porządek i czystość paramentów i bielizny kościelnej, wykładać w naznaczony przez proboszcza czas czyste alby, humerały, korporały i puryfikatorya i zmieniać ręczniki na ołtarzach. Do prania przeznaczone korporały, pale i puryfikatorya ma przedłożyć Duchownemu do pierwszego prania. Podarte paramenta lub bielizna nie mogą być oddane do użytku. Skoro tylko okażą się uszkodzenia na paramentach, bieliznie lub na innych kościelnych przedmiotach, lub też zaginą pojedyncze sztuki, natychmiast o tem zawiadomić powinien proboszcza.

§. 14.

Przynajmniej raz na tydzień powinny porządnie być zamiecione wszystkie chodniki w kościele, jakoteż posadzka pod ławkami, zakrystya i chór. Kościelny winien uważać na to, aby unikać zbyt gwałtownego zmiatania, przez co tylko wzbija się kurz do góry, który osiada na ołtarzach, obrazach i bocznych ścianach kościoła i wielkie szkody wyrządza. Posypywanie podłogi mokremi trocinami zapobiega skutecznie przy zmiataniu kościoła, podnoszeniu się pyłu. Obowiązkiem kościelnego pamiętać o tem, aby kazalnica, konfesynały, ławki kościelne oraz miejsca na chórze były oczyszczane każdy dzień; okna i boczne ściany w kościele, gdy są całkiem suche, od czasu do czasu winny być z pyłu i pajęczyny oczyszczane, jak daleko tylko można szczotką dosięgnąć. Oczyszczanie malowideł, posągów i ornamentów ma się odbywać z największą ostrożnością, aby farby lub złocen nie uszkodzić. Na początku roku lub latem przy suchej pogodzie kościół i zakrystę często przewietrzać należy, w tym samym celu także paramenta wynosić przynajmniej dwa razy na świeże powietrze, a przytem także szuflady i szafki, w których aparaty te przechowywane bywają, porządnie oczyszczać.

§. 15.

Tam, gdzie kościelny obowiązany jest także towarzyszyć kapłanowi do chorego, powinien być zazwyczaj obecnym na miejscu, aby módz w razie potrzeby tę służbę wypełniać. Gdy zaś nie może się podjąć osobiście tych obowiązkowych czynności, musi się postarać o stosownego zastępcę, który przez proboszcza, po poprzednim zawiadomieniu, zostaje potwierdzony.

Jeśli chce na cały dzień lub jeszcze dłużej oddalić się z miejsca urzędowania, to może się to stać tylko za zezwoleniem proboszcza.

§. 16.

Gdzie kościelny jedynie jako taki jest ustanowiony, tam powinien na mocy tej zasady także przesyłki i obstalunki proboszcza w rzeczach kościelnych punktualnie wykonywać.

Obok swego powołania nie może on prowadzić żadnego zatrudnienia, które z jego służbą kościelną się nie zgadza.

Przywiązane do urzędu tego pomieszkane nie może być bez wyraźnego zezwolenia kolegium kościelnego i ksiązęco-biskupiego Jeneralnego Wikaryatu nawet częściowo innym osobom wynajęte.

§. 17.

Jeżeli na kościelnym ciąży jeszcze inne obowiązki, wypływające z osobnego układu lub dawniej w użyciu będących zwyczajów, które w poprzednich paragrafach nie były wymienione, n. p. w zimie bezpośrednio do kościoła wiodące chodniki lub drogi oczyszczać ze śniegu lub lodu, albo przez wyrabianie lub nacinanie lodu zwłaszcza na stromych przejściach; sprawdzić, czy dach na kościele lub wieży i mury nie są uszkodzone, po gwałtownych zaś śnieżycach ze spichrzów śnieg tam napadany usuwać i t. p., powinien wszystko to sumienie wypełniać.

§. 18.

Także poza służbą musi kościelny tak sobie postępować, aby zasługiwał na szacunek i zaufanie, którego służba jego potrzebuje; prowadzić powinien kościelny chrześcijański sposób życia, wszystkim dawać dobry przykład i baczyć, aby w domu jego panowały zwyczaje chrześcijańskie.

§. 19.

Gdyby kościelny uczuł się pokrzywdzonym w swoich prawach przez postanowienia proboszcza, przysługuje mu na ten wypadek zażalenie do dziekana, ewentualnie do ksiązęco-biskupiego Wikaryatu Jeneralnego, który sprawę rozpatrzy i według słuszności skutecznie zawyrokuje.

Książęco-biskupi Wikaryat Jeneralny

W Cieszynie, dnia 7. czerwca 1895.

Ks. Karol Findinski,
ks.-bisk. Jeneralny Wikarynsz.

Ks. Jan Sikora,
kanclerz biskupi.